

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca.

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 80
četrt „ — „ 80
Pos. štev. 15 kr.

Oznaniła
ikrat natismena
od vrste 15 kr.

Naročnina
se pošilja blagajniku
„Zaveze“,
oznanila iz reklamarje
pa upravništvu
v Maribor.
Odpriete reklama-
cije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Kokotih beggstrasse.

Pismom.
na katera se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Nefrankovna pisma,
se ne sprejemajo

Rokopisi
in na
ceasne poslaze kajige
se ne vračajo.

Iz duševnega življenja otroškega.

(L. Černej.)

Vsak učitelj se naj potruđi, da spozna kolikor možno natančno svoje učence: čim bolj jih pozna tem več ž njimi doseže. V to pa je treba marsičesar.

Potrebno je prvič, da se vglóbi v psihologijo, ki je pravo razsvetljuječe solnce vsemu šolskemu delovanju. A sama psihologija nam ne zadostuje — in nam nikdar zadostovala ne bo; kajti ta veda nam poda pač prevažnih splošnih navodil, na posameznost, na individualnost posameznega otroka pa se ozirati ne more. In vendar je dobila individualnost v šoli po pravici veliko pravico. Po mojem mnenju nima sicer ljudska šola individualnosti gojiti, izkoriščati pa jo mora v dosego skupnega, idealnega smotra; ona ji torej ni namen, a prevažno sredstvo.

Na individualnost se je ozirati pri pouku: sè slabo nadarjenim otrokom je treba drugače postopati nego z istim, kojem je poklonila stvarnica več „talentov“, z neokretnim v mišljenju drugače nego s hitro mislečim, z živahnim drugače nego z mrtvim itd., itd.

Še večje, mnogo večje važnosti je individualnost za vzgojo. Brez ozira na posameznega otroka vzgoje ni!

Važno je torej — razven znanja psihologije — da se spominjamo živo svoje mladosti, svojega takratnega čutenja in mišljenja. Kdor se lahko zamisli v blažena otroška leta, občuje lahko in rad z otroci.

Posebno pa nam je vestno in neumorno opazovati šolarje in se seznanjati kolikor možno natančno z vsemi razmerami, v katerih isti živé. Blagodejno je torej za šolo, če ima stalne učitelje, ki se ne menjujejo — z letnimi časi.

Pri vsem tem pa se ne da tajiti, da nima vsak človek enakega, rekel bi, prirojenega darú, spoznati ljudi in posebno otroke.

Kogar pa je Bog izvolil učiteljem, dal mu je poleg neizčerpiljive ljubezni do otrok tudi bistro oko, ki prodere hipno i v najtemnejše globine mlade duše. Tovariš, bodi hvaležen Stvarniku za ta dar, če tudi je časih neprijeten tak pogled in Te sili večkrat sklepati o nesrečni bodočnosti tega ali drugega otroka. Navdaje Te morebiti s prepričanjem, da je ta otrok izgubljen. Vem iz izkušnje, da Ti kakor meč prodere taka misel čutno sreč, vendar — ne obupaj! Porablaj vsa sredstva, žrtvuj samega sebe, vse — in morebiti se Ti posreči, da rešiš to bitje gotove propasti. Tedaj pa si storil več, nego da si jih naučil sto pisati in čitati . . . .

Da ne zajdem predaleč: moja misel je, podati cenjenim čitateljem nekaj črtic iz duševnega življenja otroškega sploh in pa nekaj slik, kakor si jih ustvarja učitelj o

posameznih učencih! Pri tem pa se hočem ozirati — kakor že sledi iz povedanega — posebno na vzgojo.

Slične slike je spisal neki nemški učitelj. Nekatere so se nam v učiteljišču prečitale in imeli smo takrat nalogo, da je spisal vsak po eno tako sliko. Ta uprava blagega ravnatelja, vzor — pedagoga Schreiner-ja, pa prirojeno mi zanimanje in ljubezen do otrok in sledstveno jih opazovanje: to skupaj napotilo, prisililo me je do tega spisa.

Da ne izsesavam in ne podavam omenjenega nemškega pisatelja, naj priča lastna obtožba, da istega dela — žal — v rokah nikdar nisem imel. Človek bi si rad marsikaj kupil, pa . . . .

Moji podatki, naslanjajoči se torej na lastna opazovanja in doživele dogodke, imajo sicer itak pečat največje priprostosti: nobenega posebnega načela, nobenega določenega reda, pa tudi pisateljskih okraskov ne! Zanimati pa utegnejo vendar in koristiti tudi. Ko bi tega ne upal, jih ne-bi zapisal. Začnimo!

1. Pri šolskem popisovanju.

Zelo zanimivo in tudi prekoristno bi bilo, poseči nazaj v predšolsko dobo, pa pustimo to za zdaj, morebiti nam še prav pride. Poglejmo si šolskega novince pri popisovanju.

Razna so čustva, ki navdajajo otroka o mislih na šolo, ko se bliža njegov čas. Odvisna so večinoma od domačih razmer, domače vzgoje. Kjer že hodi starejši brat ali sestra v šolo, tam šola tudi mlajšemu ni popolnoma tuja. Marsikaj je že slišal o njej: dobrega, veselega, pa morebiti tudi hudega. Če so starejši otroci pridni učenci in radi hodijo v šolo, tedaj dobi tudi mlajši nevedoma pogum, da, včasih že sili s seboj. Prigodilo se mi je, da je prilezel v četrti razred komaj petletni dečko — ki je še imel platno na prodaj — s koščekom tablice, kamenčkom in s Koledarjem v velikanskem cekru in se vsilil med dekleta v veliko nevoljo in zadrego skoraj štirinajstletne sestre in še v večje veselje vsega razreda. Na vprašanje, kaj bi rad, odgovoril je odločno: „Učil se bom!“ Razložil je svoje reči in začel risati črke s table. „No, ti si pa res priden“, mu rečem, „pa zdaj še le pojdi domov, si še premajhen!“ Povesil je glavo in bil je užaljen, posebno zato, ker sem rekel, da je majhen, ko je že vendar mislil, da je velik. Popravil sem to in mu obljubil, da pridem ponj, kadar bo tisti čas. — Smeha ni bilo ne konca ne kraja, jaz pa sem pohvalil sestro, da ima pridnega brateca, kojega ne straši pred šolo — nekaterim sem ga postavil za vzgled.

Navedel bi še lahko več takih primerov, a naj zadostuje ta, ki nam dovolj jasno priča, da je pridna sestra — najbrž nehoté — vplivala na manjšega brata in mu vzbudila željo po uku.

Skoraj tako vplivajo napredku prijazni stariši, razgovarjaje se s svojimi otroci o šoli.

Tako je že za šolo vsekakor mnogo pridobljeno; otroci se je vesele.

Žal, da niso razmere povsod take. So stariši ki se za šolo sploh ne zmenijo, a še celó taki, ki v svoji nevednosti ali pa nalašč otroke pred njo strašijo, n. pr.: „Le počakaj, v šoli te že bodo“ ali pa krajše, hujše: „V šoli te bodo!“. Tudi starejši otroci iz naganjivosti ali hudobije mučijo manjše, rekoč: „V šoli jih boš dobil!“ Kaj čudo, da taki otroci trepetajo o misli na njo.

Sploh pa navdaje i najpogumnejše, ko se bliža šolski čas, neko čudno čustvo: oblaki straha se menjujejo z jasnimi veselja. In ko stopi nekega dne učitelj, hodeč po popisovanju, na dvorišče ali v sobo, tedaj stisne krč i najbolj junaško srčeece, kakor o prihodu svetega Miklavža.

Meni se je dosedaj le ena popolna izjema primerila. Neki dečko mi je stopil predrzno nasproti in rekel: „Šaj se te nič ne bojim! Jaz se nikogar ne bojim!“ A ta deček

je bil slabo vzgojen, živel je pri dedecu in babici na krčmi. Stari ljudje pa otrokom navadno preveč prizanašajo in da med pivei ni vzgoje, vemo itak. No v šoli se je tudi ta jumak ndal vajetom, spoznavši višjo silo.

Večina otrok sprejme torej učitelja z bojaznostjo. Tedaj je njegova sveta dolžnost, da pokaže svojo prijaznost in naklonjenost do otrok. V prvih trenotkih se srca najložje pridobé. Ko stopi torej pred Tebe treptajoči siromaček, potrkej mu po rami in spregovori primerno besedo, n. pr.: „Kakó je pa tebi ime?“ (To ve skorej vsak otrok in navadno ni treba vprašati, kako ga kličejo ali slišno). A, Franček si? Jeli, da bi že rad šel v šolo Oj, v šoli je veselo, toliko otrok pride skupaj, pa se marsikaj lepega uče. Pridne otroke imamo radi in ti si gotovo priden!“

Kakor balzam na skelečo rano, tako vplivajo take besede na mlado boječé srce. Kako se užge otroku pogum v očeh in kako boječé-proseče pogleda očeta ali mater, da ga ne bo izdal in odkril — da ni priden!

Pridobil sem si še tistegú dečka, ki je o mojem prihodu kakor zajec pred lovcem pobegnil okol kočé, da so ga komaj vlovili in spravili kričočega pred mene, in isto deklico, ki se je hotela ihté skriti materi naravnost pod krilo!

„Za sveto božjo voljo!“ kričala je neka šoli nasprotna mati, ko sem ji povedal, da mora dekle v šolo, „tako siroče bo v šolo hodilo, ko še prav iti ne zna. In kako boječá je, še k sosedu si ne upa. Pa govori še tudi ne. Za vse nič je ne dam!“ — Toda glejte, ko sem spregovoril deklici nekaj besed, razvozljal se ji je jezik. Povedala mi je lepo, kako ji je ime in pristavila: „Naš Franček bi tudi moral v šolo hoditi, pa ga ne pustijo.“ Rekel sem ji, naj pokaže, če zna kaj tekati in letela je kakor srna érez dvorišče in nazaj. In ko sem se ji začudil, kako brhka da je, prikimala mi je na grozno jezo brezumne matere, da bi rada šla v šolo. „Pa te bodo topli tam!“ zakričala je mati, deklica pa je meni bolj verjela. Ko sem prišel od soseda, zaslišal sem krik in videl, kako je ista mati obdelavala odkritosrčno hčericó s pestjo. . . . V šolo sirotice seve ni bilo. . . .

Ko sem vprašal neko drugo ostrmelo deklico, bi li rada hodila v šolo, odkimala je, da ne. Vprašam jo, zakaj da ne, pa reče: „Ko pa še nič ne znam!“ Raztolmačim ji, da ni treba nič zati, da se bo vse v šoli naučila. Na moje vprašanje mi pove svoje ime in prešteje celó prste ene roke. „O ti že mnogo znaš,“ začudim se ji „toliko ne ve vsak!“ Nekoliko osrčena pravi: „Pa bi bila tepena v šoli.“ „Kaj pa misliš,“ ji odvrnem, „kdo bi le tepel tako pridno deklico, tega se ti ni treba celó nič bati!“ — Pogledala me je v oči, da bi se uverila, mi li sme verjeti ali ne in rekla odločno: „Bom pač prišla!“

Iz te dogodbice posnamemo dvoje: prvič, da se otroci boje šolske šibe — če tudi je ni — in da torej šiba, vsaj od začetka, nima nikake pravice, in drugič, da se otroci boje šole, ker mislijo, da bi že morali vse znati. Našel sem doslej le eden nasproten slučaj. Neka deklica se je hotela rešiti učenja molitvic ia veronauka in zatrjevala je materi, da se ne sme otrok nič učiti, dokler še v šolo ne hodi. . . .

Iz gorne trditve pa sledi, da moramo biti pri zahtevah od novincev jako previdni in potrpežljivi.

Da pa je ta trditev glede na znanje resnična, prepričal me je tudi inteligenten deček, s katerim sva se bila seznanila prejšnji dan pri popisovanju. Stal je sredi krdela otrok pod velikanskim orehom, ko sem prišel mimo. Najbrž jim je ravno razlagal o šoli, kajti — zagledavši me — vzkliknil je na glas: „Toti-le so!“ Pozdravil me je lepo in drugi za njim. Ko sem bil že precej oddaljen, prisopiha cela tropa za menoj. Moj znanec stopi najbližje, pokaže na razdrapanega tovariša, pa pravi: „Toti-le bi tudi rad šel v šolo, pa še bojda „turnat“ ze zna!“

Tudi temu sem razložil, da se bo vse naučil, pri tem sem pa navdušil neko petletno deklico takó, da je vzkliknila: „Jaz bom tudi šla v šolo!“ Ko sem prišel čez nekaj dni v isto hišo prišla se me je za sukno in hotela kar z menoj. . . .

Dovolj! Kakor pri popisovanju, tako bodi tudi pri zapisovanju v šoli. Učitelj pokaži, da je ravno isti, kakor je bil na domu. Lepa beseda najde lepo mesto in to dragoceno mesto v nedolžnem sreću!

Po otroško z otroci! to ja moje mnenje, seve, v določeni meji.

Pa se mi je pritoževal neki tovariš, da je bil ravno zaradi tega pri zapisovanju kregan od čemernege voditelja, češ: „Kaj bi le, resen mora biti učitelj, nobene prijazne besede!“ Novince, ki je pregledoval črnilnike po šolskih klopek, bi bil moral baje kar najstrožje kaznovati. . . .

Prihodnjič nekaj o prvem šolskem dnevu.

(Dalje sledi).

Stanje i želje hrvatsko-slovenskog učiteljstva Istre.

Božo Dubrović. — (Dalje in konec.)

Pozna se učitelja, proti kojemu se podiglo pritužba u moralnom i agitatornom obziru. Zemaljsko školsko vieće čutilo se prisiljenim, predložiti premještaj toga učitelja, ali zemaljski odbor nije pristao na predlog, pa on je još i danas na toj školi. On je danas imenovan po zemaljskom odboru članom e. kr. kotarskoga školskoga vieća, onoga vieća, koje ga svojedobno predložilo na premještaj; on je imenovan odborovim delegatom, da hoda po kotaru i nadzire učitelje (moglo bi se i nješto drugog reći).

Proti hrvatsko-slovenskom učiteljstvu čine se tužbe na sud, na e. kr. kotarsko školsko vieće, da se ih i uslied najmanjih pritužba premjesti. Ide se za tim, da se u njih uduši uvjerenje, za tim da pod noge bace značaj. Nemilo se proganjaju, javno lažnimi i klevetnimi priobćenji u novinama, svrhom, da budu prezirani i necijenjeni u puku; svrhom, da se ih ocrni kod oblasti, da im se naškodi, da se je uništi.

A oblasti? Ponizno primaju trice na zapisnik, primaju glupe i drzovite tužbe, vode iztrage.

Sree nas boli znajući za sve krivice, koje nam se nanašaju; znajući, kako bivamo prikraćeni u naših pravih kao učitelji i kao državljani. Postupkom oblastih ozlovoljuju se i demoralizuju učitelji, jer vide, kako se s njima samovoljno, bez obzira na pravo i zakon, postupa.

Rečem li, da krunu mučeničku i onu vječne slave zaslužuje hrvatsko-slovensko učiteljstvo, nisam se porekao.

Mnogo se učiteljstvu zvanih, a i ne zvanih sudija namiće, nu malo ih ima i medju zvanimi, koji bi znali, da tko hoće, da pravedno ocieni uspjeh pučke škole, da mu je bez dvojbe vrlo nužno, da poznađe one prerazličite zaprieke, poteškoće, uzroke, koje uspjeh obuke spriečavaju.

Kakav može biti napredak u školama, gdje učitelj ne razumije diete, a diete učitelja? t. j. gdje je škola talijanska, a djeca hrvatska? Uzgajaj diete u materinskom jeziku, pedagogičko je didaktično načelo. Protiv tomu u Istri ima mnogo takvih škola, gdje učitelj ne razumije diete, diete učitelja. Kako će učitelj pitati takvo mjesto, znajući da ni uz najbolju volju ne može uspjeti, jer djeca ga neće razumjeti, kad im bude tu-maćio u talijanskom nepoznatom jeziku. Vrieme se gubi, ničesa se ne nauči, sav trud i sva muka je uzaludna. O tomu bi nas najbolje znali obavijestiti učitelji iz Tirola u Istri.

Naše pučke škole jesu većinom jedno i dvorazredne. One su u svim slučajevima prepune, te se hoće velike požrtvovnosti, ne malo truda i odlučnosti, da se u takovim

školama red i zapt uzdrži; hoće se, da učitelj uloži sve svoje sile, sve svoje duševne sposobnosti, hoće li, da bude uspjeh u napredku povoljan, da zadovolji povjerenoj mu zadaći. Uza sve zanimanje i oduševljenje žedna se učenika prevadja preko vode.

Vrstan učitelj može mnogo učiniti, mnoge poteškoće svladati, ako je polazak škole redovit, djeca poslušna i marljiva, da napredak bude dobar, no ostavljen samu sobi, bez ičije pomoći, neće se moći u tom pogledu pohvaliti osobitim uspjehom. Njemu treba pomoći od doma, treba mu pomoći od zakonom pozvanih faktora, a ovi da revno vrše svoje dužnosti, osobito, da svom odrešitošću dadu valjanost odredbam tiućim se polazka, odnosno zanemarivanja škole.

Osim spomenutoga, naine: ako se diete ne podučaje u materinskom jeziku, prevelik broj djece, slab, neuredan polazak, vrsnoća učitelja, imade još mnogo različitih zaprieka, poteškoća, uzroka, sbog kojih u školama nije onoga napredka, koji bi morao, da bude. Nu žalibože, kod nas se u Istri na sve to obzir ne uzima, no loš se napredak u pučkoj obuci jedino nemarnosti učiteljskoj prišiva. Najkarakterističnije pri svemu tomu jest, da neuspjeh se pripisuje samo hrvatsko-slovenskomu učiteljstvu; bukvani su, tikvani, dočim su talijanski učitelji sve sami mudri Salamuni, sve same krotke ovčice, angjelići, da, eksemplarni u svakom obziru; ljudi bez ikakvih narodnostnih, političkih viših ciljeva.

Pomanjkanje knjiga, odaljenost škole, siromaštvo djece, položaj školske zgrade, shodno svietlo, higijeničko pozračivanje, učevna sredstva i. t. d. bile bi dalje zaprieka, poteškoće. Nu nijedna od dosad navedenih zaprieka, a nit sve osvade, kojimi se učiteljstvo obiedjuje, da škole ne vriede, nisu kadre u tolikoj mjeri narušiti ugled učiteljstvu, pobuditi zlovolju i omrazu u narodu, kako su to pobudile školske takse. Uslied novoga zakona od 7. kolovoza 1896. dužni su roditelji ili skrbnici za svako diete, koje pohađja javnu pučku školu, plaćati na godinu 6 kruna školske takse. Mnoge su obćine u Istri, pošto se je puk uslied tih taksa počeo uznemirivati, odposlale molbe na ministarstvo, da zakon o taksah ne stupi u valjanost, no to sve nije pomoglo. Ta novost, koja se samo kod nas u Istri nalazi, taj zakon stupio je u valjanost 15. septembra 1896. Jer su školske takse neopravdane, nepravedne (siliti u školu i plaćati) nehumanitarne, siromašni će puk teško podnositi to breme, zato odlučilo ponajprije zastupstvo u Kastvu, a za njim i druga obćinska zastupstva hrvatskih i slovenskih obćina u Istri sliedeće:

1. Da se predloži Nj. Veličanstvu caru i kralju Franju Josipu I. milostna molba za obustavljenje utjerivanja školskih taksa, dok se ih ustavnim putem ne ukine;

2. da se ovu molbu spomene zemaljskomu odboru i c. kr. namjestnićtvu, te se ih umoli, da odustanu za sada od daljnih koraka u stvari šolskih taksa;

3. da se umoli c. kr. ministarstvo unutarnjih poslova, da povoljno izvjesti o gornjoj molbi;

4. da se umoli c. kr. ministarstvo bogoštovja i nastave, da sastavi i predloži zemaljskom saboru za Istru osnovu, uslied koje imao bi se ukinut zakon školskih taksa.

Nadajuć se u Boga i u milost našega prejasnoga vladara, te čovjekoljublje njegovih oblastih i hrvatsko-slovensko učiteljstvo Istre goji čvrsto ufanje, da će školske takse čim prije biti ukinute: jer se iste protive razvitku školstva, jer se ide za tim, da se pučko učiteljstvo još većma u puku omrazi, osumljiči i položaj mu ogorči. Ispunila nam se nada i uvažio i naš glas, koga pukom hrvatsko-slovenskim podižemo!

Nikakvo nije čudo, dodje li učitelj obterećen djecom u veliku materialnu nepriliku. U velikoj neprilici, u nuždi prigodom smrti, teške bolesti uteći se mogao učitelj za novčanu podporu zemaljskomu školskomu vieću, nu ove mu je godine predloženu svotu od 2000 for. zemaljski sabor i tu svotu brisao iz svog proračuna. Što ćemo tu, da rećemo,

nego da Bog je za nas pre visoko, a car pre daleko. Nek se božja vrši! „Osam blaženstva“ doista su naša blaženstva.

Može li pučka očiona riešiti veliku svoju zadaću, ako ne ima potrebitih sredstava? Na to pitanje lahko odgovorimo poznatom rečenicom: „Bez alata nema zanata.“ Nema li škola potrebitih učila, koliko mora učitelj truda i muke ulagati kod obuke, a sasvim tim trud mu se ne naplaćuje. Naše škole su obće slabo ili nikako providjene učilima i inim školskim potrebšinama. Obće nas obukoslovje uči, da povrh svega mora da bude učevna knjiga valjana. Do učitelja je, da sva pitanja pokreće, da se sve nedostatke, sve zaprieke ukloni, koje prieće napredku škole. Pošto dosadanje školske knjige za hrvatske škole nisu ni malo pisane prema prilikam, prema potrebam naše pokrajina, to je hrvatsko učiteljstvo od nikud ne potaknuto izabralo posebni odbor, da izradi nove knjige, jer dosadanje učiteljem zadaju dosta truda i muke.

Učeni Španjolac Don Eusebio Corominus pisao je: Kao što se sve dobro, kojima pučke očione radjaju, ima pripisati djelatnosti učitelja, to sve zlo, koje iz njih proiztiće, ima se pripisati nemarnosti občinskih upraviteljstva, koja se ni malo ne staraju za zgrade, koje su za učionu određene. Od velikog su dakle zamašaja po riečima rečenog Španjoleca s pedagogičko zdravstvenoga gledišta neshodni školski prostori.

U Istri imade primjera, gdje je sbog zanemarenja školskih zgrada zdravstvenog gledišta podlegao mlad još i velečestit učitelj (pok. Mate Mogorović). Mnogo je škola još i danas smješteno i s najprimitivnijih higijeničkih gledišta neshodnim prostorijama, tek za veliku nuždu privremeno, nu prodje 10 i više godina, da se tu ubija tjelesno i duševno i djeca i učitelj. Primjera mi nebi treba dugo tražiti.

Kad se u onoj mjeri, u kojoj bi se imalo, da pazi, na školske sobe ne pazi, kako će se paziti na stan učitelja, a tim i zdravlje njegove obitelji? Pa i rad sama stana, pošto je u zakonu preobširno rečeno, često učitelj dolazi u veliku nepriliku za mjestnim oblastima, a i dolaziti će, dok se to zakonom bolje ne ustanovi.

Od velike je važnosti po školu nadzor, al nenadani posjet, sad jednoga, sad drugoga, sad trećega od školskih oblastih, namjerom takorekne policajnom, to znači batinom nad učiteljem stati, što mu doista ne povisuje ugled. Tim se pokazuje, da mu svatko zapovieda, a izkustvo nas uči, da se malo tko t. j. nijedan zanj ne brine.

Pa ko dakle da nadzire učiteljski rad?

Disterweg u svojim izabranim spisima II. dio str. 231. ovako opisuje: „Samo učitelj (nadzornik) može učitelja pravo pojmiti i štovati. Samo učitelj poznaje položaj učiteljev, njegov poziv, skrbi i napore. Samo učitelj može učitelja poučiti, ravnati i njegovim nutarnjim potrebama udovoljiti. Samo učitelju otvara se učiteljevo sree bezuvjetnim pouzdanjem i odanošću. Samo u učitelju nalazi učitelj muža, koji mu može ono dati, što manjka njegovoj obrazovanosti, čudi i volji.“

Da se nadzor nad pučkom školom ima povjeriti samo onomu mužu, koji je proknut učiteljskim zvanjem, komu je učiteljsko zvanje sa njegovim životom nerazdruživo, u pedagogičko-didaktičnom pogledu vrstnom osobom uvidili su odlučujuće oblasti, jer takvi su već namješteni u njevojim kotarima Istre i od te prakse neka se nebi ni u buduće odustalo. Njegovo nek se samo mienje uvažuje, dočim na kojekakve klevete, oernjivanja neka se obzir ne uzima, ponajpače tajna kvalifikacija, nek se bezodvlačno ukine.

Da je narodu škola potrebita, ne treba mi tek dokazivati, jer to svatko vidi. Hrvatsko-slovenski narod u Istri, neima niti iz daleka toliko pučkih škola, koliko bi ih morao imati, zato oni, kojim je dužnost, da se za nje brinu, nebi imali i smjeli raditi, što rade, proti ustrojenju i raširenju naših školâ.

Škole trebaju učitelja. Strukovno je naobraženje učitelja, prvi i najglavniji uvjet školskomu napredku, a to se promiče shodnim uređenjem učiteljišća, gde se stiču praktična-didaktična i metodička načela.

Kandidati i kandidatkinje za hrvatsko-slovenske škole Istre ponajviše izuče na mužkom učiteljišću u Kopru i ženkom u Gorici. Nije mi zadaća, da hvalim ni da kudim, iztičem mane i nedostatke tih zavoda, jer se bojim, da nebi komugod stao na kurje oko, nu reći ću, da se na ustroj tih učiteljišća jednako tuže Hrvati, Slovenci, a i Talijani. Hrvati među timi imaju najviše uzroka, da se na iste punim pravom tuže.

Učiteljišće bez vježbaonice je liečnički fakultet bez klinike, jest plivaonica bez vode.

Svaki zanatlija, svaki obrtnik, svaki činovnik pripravlja se, kako će objavljati svoje zanat, kako će obavljati svoje dužnosti, samo hrvatskim kandidatom i kandidatkinjom Istre, današnje ustrojstvo učiteljištnih zavoda, tomu ne zadovoljava. „Kako“ prva je i glavna rieč. Idemo li još dalje, to ćemo opaziti, da na ženskom učiteljišću u Gorici, nema ni hrvatskog odjela, no kandidatkinje moraju se učiti slovenski i njemački. Nepoznajuć još dobro nit svoga jezika, moraju se učiti slovenski i njemački, da budu pak hrvatski podučavati mogle.

Prema ovdje vrlo u kratko obrazloženom, u interesu napredka budućih učitelja i učiteljica, neka bi se preustrojilo muško učiteljišće u Kopru i žensko u Gorici, te za Hrvatice, gdje god u Istri ustrojio pripralni tečaj. Ovim ujedno izpravljam resoluciju pod brojem 17. tiskanu u „Popotniku“ u broju 13. i glasiti ima, kako bude ovdje stilizirana i predložena.

Svaki učitelj i učiteljica mora znati, da mu je učiteljišće moglo pokazati samo obće puteve, obće načine za uspješno djelovanje; mora znati, da vještine u podučavanju i uzgojne znanosti nije moguće nikada do kraja izučiti, nego da mu se je treba, neprestano učiti, hoće li zadovoljiti povjerenoj zadaći. Ne veli se badava: „Čovjek se do smrti uči.“

Shvaća li učitelj dobro znamenitost, svetost svojega zvanja, neće propustiti, a da dužnosti svojega zvanja ne izpunjava s najvećom odanošću, i s najpožrtvojnijom ljubavlju, prema povjerenoj mladeži. L. Kellner liepo veli: „Učitelj treba da ima ljubav k svomu zvanju, da se svakim danom usavršuje u strukovnoj obrazovanosti“. Tomu, a i drugim mnogim nedostatkom ponajbolje mogu doskočiti dobro uređjena učiteljska društva, kotarske učiteljske konference, sastanci, školska predavanja, tečaji za daljnu naobrazbu učitelja u gospodarstvu i. t. d.

Izdicati ovdje napose svrhu učiteljskih društava, značilo bi, kapljice vode nositi u sinje more, ta cielokupno je hrv.-slov. učiteljstvo Istre već udruženo. Eno vam: „Učiteljsko društvo kotora Volosko“, „Krčko učiteljsko društvo“, „Učiteljsko društvo — Narodna Prosvjeta“ —, i Slovensko učiteljsko društvo za koperski okraj“.

Rekoh, tomu mogu doskočiti „kotarske učiteljske konference“. Da, § 45. drž. zakona od 14. vel. travna 1869. odnosno od 2. vel. travna 1883. veli: „Najmanje jedanput na godinu pod predsjedništvom kotarskog školskog nadzornika imaju se obdržavati kotarske učiteljske konference“. Tako stoji u zakonu. A u praksi? Iz iskustva znademo, da se one vrlo riedko i neredovito obdržavaju; mesto svake godine, jedva jedvice svake 4. 5. a i poslie više godina. Spomenuto budi, da i tečaji za daljnu naobrazbu u gospodarstvu morali bi biti svim pristupni, a ne da nekoji polaze i više puta, dočim mnogima uza sve molbe, da se to kratki.

Učitelj je dužan mnogo truda, napora i požrtvornosti svomu zvanju doprinieti, hoće li riešiti težku zadaću, što ju pučka škola ima glede nauka i odgoja. Da djeca zaziru od svega, što je surovo, ružno, podlo da se čuvaju neistine, nepravde, da čednošću, iskrene

nošću i smjernošću, postanu ljubezni, a da pri tomu ne upadnu u robsku poniznost, djelovati je učitelju na djetinje čuvstva i srce. Dužan je, a to i zakon od njega zahtjeva, da temelj postavi mnogim drugim vrlinama i kriepostima.

Kad su nam zakonom ustanovljene tolike dužnosti, zar nebi bilo pravedno, da se ustanovi pravo dopisivanja i riešavanja službenih spisa od strane školskih oblasti? Jednake su nam u Istri dužnosti, a zašto da jednaka prava bar u tomu ne uživamo, kad nam se mnoga druga krata? Zar da, za nas, u svem mora pravda spavati?

U njekojim kotarima Istre vidimo, da je dozvoljeno dopisivati školskim oblastima, u nastavnom jeziku škole, i tim se malom nehvalevriednom iznimkom svi učitelji služe dočim se riešava i dopisuje u njemačkom jeziku. Ima hrvatskih školâ u Istri, a bit će i slovenskih, gdje učitelji moraju primati i riešavati spise u talijanskom jeziku. Nadalje ima školâ a te su jedino talijanske, koje izključljivo dopisuju, riešavaju, primaju od svih oblasti spise u nastavnom jeziku škole — u talijanskom.

Kad su nam jednake dužnosti, zašto ne bismo zahtjevali, da nam budu i ista prava? Tomu će pravednomu zahtjevu ponajbolje i ponajlagje udovoljiti kotarske školske oblasti za svaki pojedini kotar, ako se budu od svoje strane služile, kako se to služe za talijanske škole u dopisivanju i riešavanju spisa u naukovnom jeziku školâ, te one dopise, koji nisu pisani u naukovnom jeziku, budu li svom pripravnošću prevadjale. Tu mislim one spise, koji dodju na hrvatske ili slovenske škole od talijanskih mjestnih školskih vieća. Dok to ne bude, hrvatsko slovensko se učiteljstvo Istre neće moći pohvaliti, da ima iste dužnosti i ista prava ni u tom pogledu, sa svojim kolegima druge narodnosti.

„Zašto sviet za učitelja ne mari?“ Janko Jurković u svojoj pripoviesti „Pavao Čuturic“ to ovako pripovieda:

„Bog podieli svim ljudem, što će tko raditi; samo jedan zakasni na diobu, — i toga prijaviše. Bog se zadago obaziraše amo i tamo, što će početi od njega; napokon digne knjigu sa stola i dade ju tomu čovjeku: — E, sinko, ja ti ne mogu pomoći; već evo pa budi učitelj; ja ću skrbjeti i za te“ — i od to doba sviet za učitelja ne mari. Nu najzanemareniji izmedju svih učelja svieta, držim, da je u svakom pogledu, sa svih gledištâ hrvatsko-slovensko učiteljstvo Istre.

Vidim gospodo, da vam već dodijavam, zato se okaniti moram tužba i bolnih razmatranja, akoprem bi imao jošte štogod da navedem. Nu prije nego li dovršim, smatram si dužnošću, da pored toliko žalostnih in bolnih, bar jednu radostnu i veselu spomenem. Jamačno će Vas svih razveseliti viest, da izmedju hrvatsko-slovenskog učiteljstva i svećenstva Istre, vlada najliepša sloga i bratska ljubav, te da uporedo rade o boljku i napredku naroda svoga, u školama i izvan školâ.

Po sovjim slabim silama, nastojao sam da Vam čim bolje opišem, prikažem, teško, nesnosno stanje naše. Zar da ne, da je ono slično, stanju kosovskog junaka Orlovića Pavla, o kojem pjesem pjeva:

„Desna mu je ruka odsječena
I lieva noga do koljena
Vitka su mu rebra izlomljena
Vide mu se džigerice biele“.

Takav jadnik, takav patnik, kamo da s' uteče? Učitelji zar svomu zaštitniku Kassijanu, a učiteljice svojoj zaštitnici Ursuli?!

Utićemo se i pozivamo u pomoć sve odlučujuće faktore, a i samu presvietlu krunu, da se sve ovdje u ovom izvješću iztaknute nepogode života i nepogode rada, koje pristranost, nepravедnost, nenaravski i nezdravi odnošaji sobom donese od strane. Molimo oblasti, da nas štite i brane od kojekakvih napadaja; da pripomognu, da postupak onih, koji školom upravljaju, bude poput postupka mudra vojskovođe, koji umije svoje čete oduševiti

srčanim i vatrenim govorom na junačtvo. Napokon najtoplije se preporučujući, da se najvećom pripravnošću naše pravedne molbe, jadikovke najsvetije, najplemenitije, skromne i pravedne želje uvaže, koje toj slavnoj skupštini na prihvata, evo ovdje u slijedećim resolucijama izrazujem:

Vidi „Popotnik“ od 10. srpnja 1898. broj 13.

17. resolucija glasi: U interesu napredka budućih učitelja i učiteljica, neka bi se preustrojilo muško učiteljsko u Kopru i žensko u Gorici; te za Hrvatice, gdje god u Istri ustrojio pripravnici tečaj“.

Što me je vodilo, što mi bilo pred očima opisujuć stanje naše? Pred očima sam imao, da Vas upoznam sa našim patnjama, zahtjevima i željama, a vodilo me, da doprinesem, da one dopru do onih, koji mogu svojim uplivom doprineti k poboljšanju našeg žalostnog stanja.

Sinuti će sunce i pred naša vrata, ufamo se prije ili kasnije, nu moramo junački ustrajati u pravednom i zakonitom našem zahtjevanju. Ne treba da klonemo, te prekrštenim rukama očekivamo, da nam drugi u nevolji našoj pomognu, nego raditi moramo polak one: „Pomozi si čovječe sam, pa ću ti i ja pomoći, veli nam i Palmović u pjesm „Bog i Hrvati“:

„Tko sam sebi dobar nije,
Nije vriedan, da ga sunce grije,
Kamo l' drugi, da za njega mare“.

Osobita mi radost izpunjava srce, videći bo Vas, kako ste ustrpljivo, pozorno i pomno slušali ovo moje izvješće, na čemu Vam se gospodo najliepše zahvaljujem. Kako da Vam pak izrazim tihe one osjećaje, što ih osjećam u svečanom ovom času, gdje mi pod velebnim ovim nebom, u sreću divne Slovenije, u bijeloj Ljubljani, prvog puta dana prigoda, da mogu majčiniim sborit slovom — sladkim zborom hrvatskim? — — S cvjetnih obala lazurne Adrije, dohrlih u Vaše kitne i liepe dvore, dohrlich pun zanosa, udivljenja i svetog ushićenja. Ta eno me, — ne u tuđoj zemlji, ne medju tuđim narodom, već na grudima svoje jednokrvne braće, u liepom gradu, u sreću svih Slovenaca — — — a mi je tako milo, tako voljko, — Ta pričinja mi se, da čujem i lopot i gordi kucaj velebnog toga srca, iz kojega proviruje poput bujice, živa ljubav do svega roda, čije zemlje protječe srebrena i tiha voda Sava. Dá, mila braćo — maje se grudi voljko šire nad samom pomišlju, da nas ne spaja samo ljubav, već da nas veže i zajednička miso — silna misao bratske sloge i ujedinjenja, jer Hrvat i Slovenac dva su imena, al jedna duša, jedno srce — da Bog dade bili oni i jedan narod.

A sada, na koncu moga izvješća, molim Vas, da primete pozdrav moj, i iskrene žarke pozdrave Vaših drugova, što u tužnoj zemlji, koju Učka štiti, traju svoje nevoljne dane, vršeci svoje uzvišeno zvanje oko napredka i probudjenja svijesti jadnoga naroda. Primite taj iskreni pozdrav, on potječe od Vaše braće, od one braće, koja Vam kliću:

„Zdravo Sinci Slovenije mile,
Zdravo braćo, zdravo sokolovi,
Vaše misli izpunjene bile,
A trud nek Vam Bože blagoslovi“.

VI. štajerska deželna učiteljska konferenca

(Dalje.)

Potem dobi besedo od c. kr. dež. šolsk. sveta določeni referent, ravnatelj meščanske škole, Janez Drescher, kateri je poročal o prašanju: „Vzgojevalna zadača ljudske šole. S katerimi oblastvenimi naredbami je možno isto

posebno pospeševati? Poročevalec je rešil svojo nalogo prav temeljito in zanimivo ter je navajal razna sredstva, s katerimi bi se dale zadušiti mnogovrstne usodepolne socialne napake. V svoji obširni razpravi se je dotaknil najpoprej vzgojevalnih razmer pri starih narodih. Potem pa je nadaljeval nekako tako-le:

Nekaj desetletij sem so se človeške kulturne razmere tako spremenile, da nad stotisoče otrok ne more biti deležnih domače odgoje. Kdor je na pr. prej kedaj potoval po Krušnih gorah, našel je cele vrste marljivih obitelji pri živahnem domačem delu. Danes pa so očetje in matere v tovarnah, a otroci so prepuščeni poulični odgoji. Za tisoče otrok imajo matere same skrbeti, za mnogo tisočev pa nihče ne skrbi. V očigled tem dejstvom ni se čuditi, ako se etno stanje mladine shujšuje. Jules Simon prepušča dolžnost odpomoči državi. Mi se v tem z gotovo omejitvo strinjamo z njim; država imej neki po pravicah starišev omejeni vpliv. Ta vpliv pa se mora zakonito natanko določiti, in baš ta določitev je ena najcenjenejših točk v avstrijskem šolskem zakonu. (Krajni in okrajni šolski sveti.) Ko bi se šola odtegnila političnemu strankarstvu, in se poslušali razumni možje ter upoštevali njihovi nasveti, bi se razmere gotovo zboljšale.

Najviša naloga države je etna vzgoja mladine. Je-li more šola sama izgojevati, se li more radi neuporabnih pozivati na odgovor? Dr. Reich pravi: Človek je učinek (produkt) svojih razmer. Kaj bi iz marsikaterega otroka postalo, ko bi ne podedoval od očeta po nesramnem življenju popačene krvi; kaj bi lahko bilo iz marsikaterega dečka, ko bi ne bil dan za dnevom le sam sebi prepuščen, ko bi se ne omehkužil? Vzroki etnega popačenja mladine so torej drugi, nego vplivi šole: 1. Podedovane telesne slabosti in bolešno stanje trupla in 2. Nedostatki v obiteljski izgoji. Odpomočki proti temu pa: a) Pouk ljudstva pri raznih prilikah; b) Preskrbitev šole z izdatnejšimi disciplinarnimi sredstvi; c) odprava vseh onih zaprek, katere vzgojo ovirajo; d) prisiljena namestitve slabe družinske vzgoje z drugimi vzgojevalnimi činitelji. — Največ vpliva družba na otroke; kdor radi gotovih prikazni obdolžuje šolo, on stori to v zlobni strankarski strasti. Je-li šola zanesla v življenje grozne, vse pogubujoče narodne in verske boje, ali je pa to naopak? Kakšno spoštovanje naj imajo otroci do zakonov, če se v visokih in najvišjih krogih označujejo odloki državnega sodišča za podlost? 3. Pomanjkljiv pouk o veri. Vpliv religije bi rastle, ko bi se pouk v njej ne omejal le na dogmatična pravila. Obžalovanja vreden je boj mnogih duhovnikov proti šoli in učitelstvu. Kedar duhovniki iz propovednice politikujejo, tedaj blatijo religijo. Učitelji in duhovniki naj bi tiho in mirno pa

složno, z roke v roko delovali za človeštvo. — 4. Nedostatna skrb države za dobro šolo. V tem oziru ima država mnogo, vse na vesti. Ne briga se, da bi se šolski zakoni strogo izvedli; vse materialne prispevke zvrča na dežele in občine; cela vrsta šolskih zakonov je le na papirju in se nihče za nje ne briga. Pozdravljamo torej današnji razgovor in tudi upamo, da bode oblast naše želje upoštevala. Če se pa to ne zgodi tedaj se pač kaže, da se nemara posvetiti šoli potrebne skrbi. (Priznanje.)

Šola ima nalogo, otroke vzgojiti v etno-verske otroke. To pa sama ne more storiti; oblastniji morajo torej skrbeti, da vzgojo pospešujejo vsi činitelji. Oblasti in uradne osebe so ravno toliko vredne, kolikor storijo v blagor ljudstva!

Poročevalec se je potem bavil s tirjavami do učiteljevega značaja. Tirjal je dalje višo učiteljsko izobrazbo. Učiteljsčniki naj bi se izobraževali zlasti v narodnem gospodarstvu. Na zavodu naj bi se poučevali tudi o družbenih oblikah; v zadnjih letih jim je obisk dostojnih gostilnic, gledališča, koncertov, plesov brezpogojno dovoliti.

Govornik se izraža ostro zoper nameravane internate, zahteva pa izdatne podpore ubožnim kandidatom; da se zamorejo postaviti pri dostojnih zasebnih obiteljih. Ljudski učitelji naj bi se tudi nameščali kot glavni učitelji, kakor kot učitelji pedagogike na univerzah.

Dalje razmotriva razmerje nadučitelja do učiteljskega osebja in narobe. Pridobitev s posebnih nadučiteljev naj bi bile oblastvam glavna skrb. Mož, ki je navzgor prijenljiv in strahopeten, navzdol pa surov, ne sodi za šolskega voditelja. Ravnotako naj bi se učitelstvo že v zavodu poučevalo o pravicah, dolžnostih in dobrem duhu v učiteljskem zboru, da bi se tako v okom prišlo marsikatere mu srboritemu povzročenju razprtij.

Važno je tudi, kako se vede šolski nadzornik. Če je nadzornik enako hladen proti lenemu, kakor proti marljivemu učitelju, tako izruva veselje do delovanja. Prezirljivo „od zgoraj navzdol“ se lahko namesti z boljim. Nadzornik naj ni nikoli pristopen ovaduštvu in prilizunstvu.

Nepotrebna kontrola krajnega šolskega ogleda naj se opusti. Učitelj je službeno zaprisežen, kakor župnik; ima li pa župnik kmeta za nadzornika?

Šola zamore vspevati le, če branijo oblasti učitelja napadov; žalibog, da take obrambe učitelj nikjer ne najde.

Poročevalec pripoveduje nekatere gorostasne primere nedostatne stanovske zavednosti. Učitelji o svojih lastnih tovariših po krčmah slabo govoré in tako svoj ugled podkopavajo. Zato se mora zahtevati, da se na učiteljšču uči tudi praktična pedagogika, pred vsem pa, da se odstranijo vzroki nezadovoljnosti: Pravice in dolžnosti učiteljstva naj se natančno določijo.

Kar še od oblasti dalje zahtevamo, je, da je en član ljudskega učiteljstva tudi ud dež. šolskega sveta. Večina udov te korporacije nima pojma o razmerah ljudske šole.

Više oblasti bi se vendar morale enkrat odpovedati zastarelemu birokratizmu, da bi se šolski zakoni, ki so mnogostransko le na papirju, tudi dejansko izvedli. Poročevalec izvaja tó iz mnogih dogodkov.

Nujno potrebno je dalje, da se osebe, ki dajejo otrokom potuho, ne da bi jih ovadili, dalje take, katere jim prodajajo pijače in pušivo, strogo kaznujejo.

Govornik sedaj razkriva škodo, katera se povzroča po nenavnih gledaliških igráh, po nesramnem slovstvu; po razložbah nesramnih podob in enakih predmetov, po izkoriščanju slabotnih otrok pri uporabi za kmetijska in obrtnijska dela, kakor pri barantiji, po bivanju skupaj z mnogimi osebami v nedostatnih prostorih, ter predlaga oblastnijske naredbe proti tem nedostatom.

Dalje se poganja poročevalec za fakultativno uvedenje telesnih kazni ter razpravlja, kako in kedaj naj se take kazni uporabljajo. Tudi nasvetuje, da se krajni šolski svet preustroji v krajni vzgojevalni svet, ki bi imel skrbeti za нравni red v šoli in izvan šole. §§ 10, 11, 21, 24 zakona o krajnih šolskih svetih se naj reformirajo, deloma izpustijo.

Neomejena svoboda pri ženitvi je kriva, da se poraja mnogo socialne bede. Pametna omejitev v tem oziru je vredna priporoče.

V Avstriji je konjska reja više čislana od otroške izreje. Zato je toliko nedostatkov po šolah. Šole so prenapolnjene; zato bi naj bila oblastem naloga, zmanjšati število učencev v posameznih razredih. Za slaboumne otroke naj se napravijo posebni razredi. Najslabše pa vplivajo neredno šolsko obiskovanje in olajšave v poletnem času. Veliko zló za otroško zdravje je neurejenost vročinskih počitnic, kakor sploh pouk v najbolj vročih mesecih poletja.

Izborna sredstvo za povzdigo ljudske omike so dobre knjižnice. Zato bi naj bila

njih izdatna denarna podpora skrb oblasti. Tudi bi se naj oblasti pečale s sestavo imenika izbornih mladinskih spisov. Razgovori s stariši o šoli in učencih naj se marljivo negujejo, o priliki slavnostnih šolskih sklepov pa javna predavanja prirejajo. Prislovica: „Stori dobro le zaradi dobrega“ je v ustih šolnika nesmisel.

Spričevala odpustnice morajo dobiti večo vrednost. Zato naj bi ne smela nobena oblast izdati delavske ali poselske knjižice, dokler se prošnjik za njo ne izkaže s šolsko odpustnico.

Kmetje, kateri dajo svoje otroke v mestu odgojevati, jemljejo jim veselje do kmetskega stanú. Oblasti in učitelji naj bi s poukom proti temu vplivali. Proti alkoholizmu naj bi se energično postopalo. Za izobrazbo ljudstva naj bi se ustanovile, kakor v Skandinaviji, ljudske višje šole in izdalo se kratko navodilo o skupnem delovanju med šolo in ljudstvom. Ureditev ubožniškega sestava po dr. Reicher-ju naj bi oblasti in učitelji energično podpirali.

Stan, ki je poklican, vzgojevalno delovati, mora pred vsem imeti spoštovanje in ugled. Ta pa sta zelo odvisna od materijelnega stanja, ki je sedaj tako slabo, da je učitelj mnogokrat primoran sprejemati dobrote od manjvrednih ljudi. Kakor turški vojak dva do tri mesece na svojo mezdo, istotako dolgo more čakati novo nameščen učitelj na borno svojo plačo. Tako se prične beda v službenem kraju že od začetka. Učitelj mora vsled bedne svoje plače tudi preveč gledati po stranskem zaslužku. In tukaj se prijavljajo stvari, ki so vse drugačne, nego lepe.

Ni ga stanú, s katerim bi se tako prezirljivo od zgorej navzdol ravnalo, kakor z najmanj vrednim proletarcom. Celó zelo redka, Najvišja odlikovanja kažejo preziranje učiteljskega stanú. Učitelji dobo ista odlikovanja nego uradni sluge in naddesetniki —.

Poročevalec konča: Če se da povsod dalje priti, tedaj ni čuda, ako učitelji svojim otrokom zabranjujejo stopiti v isti stau, in če se med mlajšim učiteljstvom pojavlja ton, ki ni lep (vmesklici: Oho!) toda razumljiv. Upajmo, da ni res, če učitelji pravijo: „Alles was hier gesagt wird, ist so wie so für die Katz!“ (Burno odobravanje.)

Ko se je prebral še zapisnik o dopoldnejšnji seji se je zborovanje prekinilo.

Popoldne je otvoril gospod predsednik sejo ob treh in se je vršil razgovor o stav-

kih, katere je poročevalec predlagal. Popolnoma naravno zahtevanje po generalni debati je gospod predsednik iz nerazumljivih vzrokov odklonil, kar se nam nikakor ne zdi v redu zlasti ne, ker je v nasprotju z opravnim redom. Toda zbor se je udal in pričelo se je posvetovanje o posameznih stavkih, ki se glasé v glavnih potezah takole:

A. Pospeševanje vzgojevalne naloge: 1. Država ima, kakor v drugih državah, k vzdrževanju ljudske šole in enakih vzgojevalnih zavodov prispevati. 2. Deželni šolski svet, oziroma ministerstvo pospešujeta izdajo dobrih knjig za ljudstvo, kakor navodila o vzgojevalnem skupnem delovanju med šolo in hišo. 3. Dež. šolski svet oziroma ministerstvo zapovej: *a)* da se število učencev v posameznih razredih zmanjša; *b)* da se glavne počitnice preložijo v mesece julij in avgust; *c)* da se vročinske počitnice primerno uredijo. 4. Rešilnice so nujna potreba; zato skrbi oblast, da se ustanovijo. 5. Obiskovanje gostilnic je učencem prepovedano, razum v spremstvu zaupnih oseb; pušenje kakor vdeležba plesnih veselje je učencem brezpogojno prepovedati. 6. V slučaju, ko bi se učenci vdeleževali javnih demonstracij, se imajo pozivati stariši na odgovor. 7. Obisk gledališča je otrokom le z dovoljenjem šolskega vodstva dovoljeno, če ni vsebina igre npravno izpodtekljiva. 8. Starišem, kateri svoje otroke zanemarjajo ali popačijo, se za kazen otroci lahko odvzamejo. 9. Otroci, ki prosjačijo, naj se primejo, njih stariši pa v ponavljajočem se slučaju kaznujejo. 10. Telesna kazen ostane iz šole izključena. Lahko pa se po sklepu učit. zbora ali krajnega šolskega sveta izvrši, ako navadna disciplinarna sredstva več ne zadostujejo, tēr radi tativine, trpinčenja živali itd. Izvrši se po stariših v pričujočnosti krajnega šolskega sveta ali, ako se stariši tega branijo, po obč. slugi. Ako pa je tudi ta kazen brezvspešna, se odda dotični učenec v rešilnico. 11. Kmetijske nadaljevalne šole naj se pospešujejo. 12. Krajni šolski sveti imajo skrbeti, da se povsod priredijo kopaljšča. 13. Določbe o nalogi krajnega šolskega sveta se naj revidirajo. Razum oskrbi za šolsko opravo naj nima krajni šolski svet nobenega vpliva na šolo. 14. Razpostavljanje npravnosti nevarnih podob na javnih prostorih, kakor nenravne javne predstave naj se imajo prepovedati. 15. Mladinski spisi in ljudske knjižnice naj se podpirajo, patriotične svečanosti pospešujejo. 16. Odpust otrok iz šolske obvez-

nosti naj se vselej slovesno vrši. Spričevalom-odpustnicam naj se pripozna uradno večja vrednost. Učiteljšče naj se razširi na šest ali vsaj na pet letnikov. Znanje o narodnem gospodarstvu, kakor o socialno reformato-ričnih težnjah naj gojencu ne ostane neznan. Naj se skrbi, da se na zavodu učelično vedenje v družbi, da se veselje do poklica vzbujaja in po blagohotnem ravnanju pospešuje stanovska zavest. Absolventom naj se da navodilo za pripravo na izpit učne usposobljenosti. Razum metodičnega znanja naj se gojenci seznanjajo tudi z dolžnostmi vzgojitelja. 18. Za odgojo učiteljev so pozivljati zmožni ljudski in meščanski učitelji. 19. Ljudski in meščanski učitelji so sprejemati kot redni slušatelji na universah. 20. Država dovoli izdatne, javne štipendije za učiteljske pripravnike.

B. O učiteljih in oblastnijah. 21. Učitelj lahko deluje s svojim izgledom, s svojim delovanjem kot vzgojitelj. On naj brani svoje pravice, a naj ni nikoli politični ali konfesijonelni hujskač. Prerane ženitve učiteljev so pogubne; zato bodi učiteljem ženitev pred izpitom učne usposobljenosti prepovedano. 22. Učitelj naj vestno goji narodno pesem; to naj pospešuje tudi oblastnija. Razprtije učiteljev med seboj in z uradnimi osebami v javnosti naj se kolikor le možno zabranjujejo. 24. Nadučitelj bodi pončujoča in spodbujajoča duša šole; on deluj z izgledom, vestnim izpolnjevanjem dolžnosti in s taktom. 25. Oblastnija se naj resno pobriga, da pridobi zmožnih šolskih voditeljev. 26. Vsaj vsako leto enkrat se naj vrši posvetovanje šolskih voditeljev; isto tako se naj periodično zdržavajo konference nadzornikov pod predsedništvom dež. šolskega nadzornika. 27. Da se doseže enotno postopanje pri pouku, se sproži: *a)* mladi in neizkušeni učitelji se naj ne uporabljajo na šolah enorazrednicah; *b)* šolski in učni red se naj temeljito pregleda ter uvrsti v njega obširen pouk o delovanju nadzornikov, natančna določba pravic in dolžnosti učnega osebja itd. *c)* šolska oblast ima neodrečljivo dolžnost, pri neosnovanih napadih učitelje braniti; *d)* materijelno stanje učiteljstva je poboljšati, da se pridobe zmožnih močij; tudi se naj skrbi, da se plačljivi dohodki takoj nakažejo; *e)* izkušnje učiteljstva naj se upoštevajo, in če se spoznajo njega nasveti za dobre, naj se tudi izvedejo; *f)* disciplinarne preiskave niso javne; učitelj imej vselej pravico, se pri vsaki disciplinarni instanci osebno zagovarjati; *g)* kompetenčne obiske je pre-

povedati. 28. Oblastnija podpiraj vzgojitelja v pridobitvi cene ptujega imetja in javnih blagotvornih ustanov. 29. Gledé na Najvišjo odlikovanje učiteljev naj se določijo pravila, da bodo odlikovanja stanovski ugled

pospeševala a ne podkopavala. 30. V dosego podpor bodi odločilno dobro vedenje in marljivost.

Mnogo teh stavkov je povzročilo živahni razgovor. (Dalje sledi.)

Društveni vestnik.

Celje. (Vabilo) učiteljskega društva za celjski in laški okraj k rednemu zborovanju dne 2. nov. t. l. ob pol 11 uri dopoldne v okoliški deški šoli v Celji. Vzporod: 1. Petje. — 2. Zapisnik. — 3. Društvene zadeve. — 4. Nekaj opomb o X. zborovanju naše „Zaveze;“ govori A. Gradišnik. — 5. Iz šolske prakse. — 6. Nasveti. K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Črešnjevec. (Vabilo.) Slovenjebistriško učiteljsko društvo bode zborovalo 10. dne meseca novembra t. l. v Slovenski Bistrici s tem-le dnevnim redom: 1. Ob pol 10. uri začetek zborovanja, odobrenje zapisnika. — 2. Dopisi. — 3. Predavanje g. Sabatija „Nekaj iz svoje beležnice o cepljenju vinske trte na ameriški podlagi.“ — 4. Poročilo o letošnjem „Zaveznem zborovanju“ gosp. Trčak. — 5. Poročilo o deželni učiteljski konferenciji g. Polanec. — 6. Nasveti in slučajnosti. K polnoštevilni udeležbi vabi najljudneje odbor.

Iz kranjskega šolskega okraja. (Vabilo) k zborovanju „Učiteljskega društva za kranjski šolski okraj,“ ki bode dne 2. novembra t. l. ob 2. uri popol. v novem šolskem poslopju na Primskovem pri Kranju. Dnevni red: 1. Nagovor predsednikov. — 2. „O sprijetju mladine.“ Poročevalec učitelj Josip Potkovšek. — 3. „Kako bi se dalo doseči živahne delovanje slovenskih učiteljskih društev na Kranjskem in v Primorju?“ Poročevalec nadučitelj Drag. Česnik. — 4. Odborovi predlogi glede ustanovitve „vprašalne skrinjice“ in prireditve „jour fixov,“ utemeljajeta nadučitelja Fran Luzpar in M. Bregant. — 5. Posamezni predlogi.

Za odbor:

A. Rapé s. r.	Drag. Česnik s. r.
t. č. tajnik.	t. č. predsednik.

Maribor. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za mariborsko okolico ima dne 3. listopada svoje zbo-

rovanje v novem šolskem poslopju za Krčovine-Leitersberg (Kokoschinegstrasse) ob pol 10 uri dopoldne po običajnem vsporodu. Govoril bode gosp. Hernaus o vprašanju: „O pravilni uporabi imenovanj pri uporabnem računanju.“ — K obilni adeležbi vabi J. Lasbacher, t. č. predsednik.

Svetinje pri Ormoži. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za ormoški okraj zborovalo bode v četrtek 10. dne novembra meseca t. l. ob 10. uri dopoldne v ormoškem šolskem poslopju po sledečem vsporodu: 1. Zapisnik slavnostnega zborovanja o priliki društvene 25letnice. — 2. Dopisi. — 3. Predavanje g. tovariša Ernst Slanc-a o dunajski jubilejni razstavi. — 4. Poročilo gosp. tovariša Jože Rajšp-a o deželni učiteljski konferenci v Gradcu. — 5. Posvetovanje o slavljenju 50letnega jubileja Njega Velič. cesarja Franc Jožefa I. — 6. Društvene zadeve, slučajnosti, želje in nasveti. Cenjeni tovariši in tovarišice, skrbimo za to, da začnemo 2. petindvajsetletje obstanka našega društva resnično v pravi kolegijalni vzajemnosti! K polnoštevilni udeležbi Vas torej vabi prav vljudno odbor.

Iz šmarskega okraja. Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 19. novembra mes. ob 11. uri dopoldne v Šmarju. Vsporod obsega med drugim poročilo o letošnji deželni konferenci in razpravo tovariša Debelaka. Da-si tudi to zborovanje ne bode imelo istega slavnostnega značaja, kakor se je nameravalo, udeleži se ga vendar naj vsak, komur je mar za šolo in naš stan.

Predsednik: Strmšek.

Šoštanj. (Vabilo.) Učiteljsko društvo šaleške doline zborovalo bo dne 1. novembra t. l. v Šoštanju. Začetek ob pol 11 uri dopoldne. Dnevni red: 1. Zapisnik in dopisi. — 2. Volitev odbora za leto 1899. — 3. Iz šolske prakse. — 4. Nasveti. K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Dopisi in razne vesti.

Kranjsko. (Preosnujmo naša lista!) Ko je bil l. 1893. zagledal v „Učit. Tovarišu“ beli dan listek „Učiteljski dom“ nismo mislili, da bode ta recept imel toliko uspeha pri tej bolezni. Gotovo

bi imel imenovani recept večji uspeh, ko bi ga bili porabili za ono bolezen, za kojoj je bil namenjen; a usmiljeni bratje v Ljubljani so ga bili porabili za prognozo: „Učit. konvikt.“ Nekako po-

nosni smo na to, da je ravno oni listek-recept realizoval in dal osnovni kamen „Učit. konviktu;“

kajti kmalu po rojstvu tega recepta pričele so deževati krone za ta namen tako neusmiljeno, — in še dežujejo — da smo bili že v strahu, da gospod urednik niti časa ne bode imel sproti objavljati provzročitelje tega nevarnega deževja.

Ker je imel tedaj naš recept tako ugoden uspeh, podajamo vsem resnim bralcem in bralkam zopet nekak recept in sicer o preosnovi naših dveh listov z posebnim ozirom na njih program in cilj. Izjavljamo pa že naprej, da se ne štejemo merodajnim, da ne usilujemo nikomur svojih misli in nazorov.

Odgovoriti moramo najprvo vprašanjem, koje bode marsikateri najvnež stavil. Ali ne zadostujeta noba dva lista več našim zahtevam? Ali nista dovolj dobro urejevana? Ali ne prinašata dovolj gradiva? In če sta zadostovala toliko let, posebno „Učit. tovariš,“ ki je dosegel tako častljivo starost, zakaj bi pa sedaj ne?

Na prvo vprašanje odgovorimo prav kratko. Lista ne zadostujeta nikakor sedanjim zahtevam, ker ne smeta tako pisati, kakor bi morala in kakor zahteva duh časa. Da je to istina, okusil je „Učit. Tovarš“ že dovolj britko, ko je pred par leti nekoliko ostreje pisal; no, pokazali so mu takoj brezovko, kakor kakemu razposajenemu šolarčku. Kar se pa drugega vprašanja tiče, zavzemamo to stališče, da v tem obsegu, kakor sedaj izhajata, sta dobro urejevana, a ta ureditev — prosimo, da se tukaj ločuje ureditev in urednik — ne more nikakor zadostiti onim naročnikom in naročnicam, kojih dušno obzorje in oko presega kranjsko oziroma štajersko mejo. Gradivo obeh listov je pa tako pomanjkljivo in žalostno, izvzemši nekaj razprav, da pač nihče naročnikov ali naročnic ne bode mogel trditi, da mu zadostujeta, da ostaja njegovo dušno obzorje, kar se tiče šolstva, v tiru časa. Vzemimo nekaj števil v roko. Vsebina: 1. Poročilo kakega občnega zbora, kak oklic ustanovitve novega društva; referat kake učiteljske konferencije: imena darovalcev za to ali ono ustanovo; sprememba učiteljstva; zahvale; razpisi učit. služeb in inserati. — (Navadna vsebina „Učit. tovariša.“) — 2. Razprava; poročilo kakega občnega zbora; referat oziroma govor kakega učitelja na tem ali onem občem zboru; dopisi, v kojih se pa glavna zadača dopisov navadno prezre; društveni vestnik — vabila in poročila društev —; posnetki iz sprememb učit. osobja; zahvale; razpisi učit. mest; zahvale in inserati: — (Navadna vsebina „Popotnika.“) — Ako torej ložimo, da imata lista tako malo naročnikov in da se ti naročniki ločijo v „Tovariševce“ in „Popotnikovce,“ je to pač naravna posledica naše gorenje trditve glede vsebine; in od vsakega učitelja, oziroma učiteljice vendar ne moremo zahtevati — so pač tudi častne izjeme — da bi za eno in isto stvar

plačevala dvojni prispevek, to bi bil pač predrag „šport.“

Na zadnje vprašanje pa odgovarjamo z opazko, da so v prejšnjih letih streljali jako dobro z „puškami na kresilnik,“ a v sedanjem času pa vise take „risanice“ v muzejih kot posebnost.

Da ne bodemo preveč dražili onih živcev cenjenih bralk in bralcev, ki povzročujejo „dolga časa.“

Preidimo torej k preosnovi. Lista naj se spreminita tako, da postane eden šolsko-političen, a drugi pedagogično-znanstven.

Program prvemu, torej političnemu listu naj se po našem nemerodajnem mnenju takole uredi:

1. Prinaša naj kratke uvodne članke, tičeče se strogo šolsko-političnih vprašanj, na pr. o boju za šolo, o stališču šol in učiteljstva, o organizaciji učiteljstva, o plačah, o nadaljni izobrazbi učiteljstva in drugo — ne samo kranjskega, oziroma štajerskega, temveč sploh slovenskega in slovanskega in dalje avstrijskega šolstva v obče. S tem bi bil polagoma postal važen za v prvi vrsti južne kronovine, v drugi i za druge in razvoj šolstva sploh.

2. Prinaša naj se odredbe raznih šol, oblastev doslovno. Te odredbe se tudi lahko denejo pod kritično steklo, da vsaj zvedo oblastva, kako je učiteljstvo zadovoljno z njimi; kajti sedaj stojimo še vedno na stališču, posebno slovenski učitelji, da je vsak višji ukaz za nas nezmotljiv, pod vsako kritiko, iz „višjih ozirov.“ To je pa napačno stališče.

3. Prinaša naj društvene dopise. A društveni dopisi se morajo skraćiti in prenarediti v toliko, da bodo prinašali ono, kar je v istini stvarnega. Opusti naj se ono „nepotrebno zažiganje kadila“ gotovim osebam. Opis skupnega obeda in dobre kapljice naj tudi odpade, ker s tem se učiteljstvo navaja k „brezmernosti!?“ in „zapravljivosti!“ V tem delu naj se objavljajo tudi taki dopisi, ki prihajajo iz kake druge kronovine oziroma države. Gotovo bodo taki dopisi „bele vrane.“

4. Prinaša naj kratke posnetke iz državnega ali pa sploh iz deželnih zborov, seveda v prvi vrsti iz onih, ki pretresujejo slovensko šolstvo, iz onih razprav, ki se tičejo šolstva in učiteljstva na splošno.

5. Prinaša naj dalje ta list razpise učiteljskih služb in sicer ne le kranjskih, temveč tudi štajerske, goriske in primorske ter koroške.

6. V „listku“ naj prinaša list važne posnetke iz drugih pedagogičnih listov, dalje, posebno duhovite „odgovore šolarjev,“ odlomke iz življenja tega ali onega „moža-pedagoga“ in drugo.

7. Prinaša naj zahvale, imenik raznih darovalcev za to ali ono ustanovo, inserate ali nznanila.

(Konec sledi.)

Iz Ljutomera. Tudi učiteljstvu ljutomerskega političnega okraja bila je dana priložnost, v tem velepomembnem jubilejnim letu izraziti Veličanstvu preljubljenemu cesarju zvestobo in udanost. To se je zgodilo pri okrajni učiteljski konferenci, katera se je vršila dne 25. julija mes. v ljutomerski Franc Jožefovi šoli. Zborovalna soba, posebno pa cesarjeva doprsna podoba bila je z cveticami, z zelenjem in šolskimi banderami krasno odličena, konferenca se je vdeležilo 46 učiteljskih oseb.

I. Pričetkom konferenca je zapel učiteljski pevski zbor fino in občutno Schneiderjevo skladbo „Avstrija moja.“ Potem je g. okr. šol. nadzornik Ranner ogoril konferenco in častne goste: g. okr. glavarja pl. Supančič-a, g. ravnatelja Schreiner-ja in načelnika ljutomerskega okrajnega zastopa g. Kukovca. Po daljšem navdušenem slavnostnem govoru, v katerem je gosp. nadzornik naslikal delovanje in zasluge presvitlega vladarja za šolstvo in učiteljstvo, sklenila je konferenca po gosp. Čehu kaligrafično izdelano udanostno izjavo, katero je posebna deputacija (Robič, Ceh, Razlag) izročila gosp. okr. glavarju, da jo sporoči na Najvišje mesto. Mogočni Slava- in Živioklici so sledili tej izjavi; učiteljstvo zapoje krepko prvo kitico cesarske pesmi. Gospod okrajni glavar se zahvali na prijaznem pozdravu ter izjavi, da hoče z veseljem ustreči našemu patrijotičnemu čutju.

II. Nato se je konferenca vršila po običajnem dnevnem redu. Svojim namestnikom je imenoval gosp. nadzornik gosp. ravnatelja Robiča, zapisnikarjem sta bila izbrana gg. Herzog in Bernot. Ko je podpredsednik objavil vse važnejše ukaze in odredbe šolskih oblasti, nam naznani gosp. nadzornik, da odpade letos običajno poročilo o nadziranju šol; na mesto tega poročal je gosp. nadzornik prav temeljito o najvažnejših periodičnih uradnih opravkih šolskih vodstev in o dolžnostih nadučiteljev do podrejenega jim učiteljstva, osobito do absolviranih kandidatov in kandidatinj.

III. Gosp. nadučitelj Vanda poročal je o varstvu živali. Poročevalec nam je prav dobro razjasnil vzgojevalen pomen varstva živali za ljudstvo, osobito za šolsko mladež in nam je tudi pokazal, kako zamore učiteljstvo najizdatneje vtrjevati in pospeševati varstvo živali v šoli in izven šole. Razgovor je bil prav živahen; vdeležili so se ga gg. Cvahte, Šijanec ml., Zacherl, Schneider, Pušenjak st., Herzog, Erzenjak in Robič.

IV. Gosp. ravnatelj Schreiner iz Maribora poročal je o novi metodi nemškega pouka v šolah s slovenskim učnim jezikom na podlagi nemške vadnice. Poročevalec razjasnjuje: a) bistvo te sicer nove, a naravne tako imenovane „gubernantske“ metode pri nemškem pouku, b) vadnico glede njene vsebine in uredbe posameznih delov. Poročevalec je tudi na nekaterih praktičnih primerih pokazal, kako se ima

ta vadnica pri pouku rabiti in priporočuje slednjič svoje nalašč v ta namen izdano navodilo in pa Janski-jeve slike, katere tej nazorilnej metodi prav dobro služijo. Predsednik se zahvali g. poročevalcu na prav poučljivi razpravi. Konferenca sklene, da se uvede prva nemška vadnica z novim šolskim letom v naše šole.

V. Poročilo o stanju šolskih vrtov odpadlo je zaradi nedostajanja časa, pride pa na dnevni red pri zboru učit. društva. Gg. Robič in Erzenjak poročala sta o stanju okrajnih učiteljskih knjižnic. Prvi je tudi predlagal, naj se v spomin cesarjeve 50letnice nakupi knjiga, katera popisuje 50letno vladarsko delovanje Nj. Veličanstva. Poročili se vzamete na znanje; predlog se soglasno vsprejme.

VI. Zastopnikom učiteljstva v okrajnem šolskem svetu namesto gosp. Cvahteja, kateri je ta mandat odložil, bil je izvoljen v ožji volitvi gosp. Robič z 9 od 14 glasov.

VII. Ko smo že nekaj stavljenih nasvetov sprejeli, opozarjal je gosp. nadzornik na zemljevid avstrijsko-ogerske monarhije, kojega je prav natančno, razločno in okusno izdelal in pri današnji konferenci izložil gosp. učitelj Herzog pri Sv. Križu. Zemljevid je imeniten zategadelj, ker predočuje le najvažnejše reči. Posnemajmo gospoda sotovariša v izdelovanju učil!

Gosp. nadzornik je zaključil konferenco zahvalivši se vsem, ki so pripomogli k temu, da se je ta konferenca tako slovesno in praznično vršila. Gosp. nadučitelj Schneider zahvalil se je imenom učiteljstva gospodu nadzorniku na trudoljubivem poslovanju.

Ob 2. uri popoldne je priredilo ljutomersko učiteljsko društvo v lepo in bogato okrašeni telovadnici Franc Jožefove šole slavnostni banquet, katerega se je vdeležilo vso učiteljstvo (razven obeh učiteljev ljut. nemške šole) in že zgoraj imenovani štirje gostje. Pozneje sta se nam pridružila č. ljut. kateheta gg. Brglez in Weixl. Vrsto napitnic je otvoril gosp. nadzornik z nagovorom na Nj. Veličanstvo. Navdušeni Slava- in Živioklici so se izpremenili polagoma v lepo melodijo cesarske pesmi, katere prvo kitico smo navdušeno zapeli. Razvila se je pri nadaljnjih navdušenih napitnicah in mičnih pesmih prav prijetna zabava, ki je trajala do večernega vlaka. Vsa čast in hvala gre gostilničarju gosp. Sršenu in gospej soprogi, katerima v priznanje moramo povedati, da sta nam postregla res izborno; ravno tako tudi gospej Robič-evi, ki nam je priskrbela prav lepo okrasje konferenčne sobe in telovadne dvorane — obednice. Lepa je bila ta jubilejna skupščina, katera ostane vsakemu v dobrem spominu.

(God † cesarice Elizabete) ima biti, kakor dosedaj, tudi odslej na vseh šolah in učiteljskih šole prost dan. Tako je namreč odredil naučni minister s pristavkom, da se ima na ta dan prirediti kaka cerkvena svečanost.

(Razširjene šole). Dvorazrednica v Ljubnem pri Gornjemgradu razširi se v trirazrednico, istotako dvorazredna nemška šola v Laškem trgu, a enorazrednica v Novištifti v dvorazrednico.

(Usposobljenostni izpiti) za obče meščanske in ljudske šole začno pri ljubljanski izpraševalni komisiji dne 7. novembra t. l. Prošnje je predložiti do 1. novembra.

(Gospodinjstva šola) c. kr. kmet. družbe kranjske se je otvorila sredi oktobra v Ljubljani v Marijanišču. Šolski tečaj traja jedno leto, in morajo gojenke stanovati v zavodu, ki je pod nadzorstvom sester reda sv. Franciška.

(Verband der deutschen Lehrer und Lehrerinnen na Štajerskem) bode ime konkurenčnemu društvu „štajerske učiteljske Zaveze“, katero je ustanovil nadučitelj Klement Pröll v Gleisdorfu. Kakor poroča „Tagespost“ imelo bode novo to društvo v sredo dne 2. novembra meseca svoje prvo zborovanje v trgovski hiši v Gradcu.

(Kuhanje in šivanje) se uvede kot obligatni pouk v dekliške šole v Chicagu.

(Strokovne šole za belo šivanje) umetno vezenje in šivanje oblek se prične v Gorici. Učenke bodo zajedno obiskovale obrtno-nadaljevalno šolo za deklice.

(Nadžkof Stadler) je v Serajevu blagoslovil stavbo od njega ustanovljenega ženskega sirotišča, v katerem bo do 100 deklic dobivalo popolno oskrb.

St. 500 **Razpis podučiteljske službe.**

Na dvorazredni ljudski šoli v Pišecah je stalno, slučajno začasno namestiti podučiteljsko mesto z dohodki tretjega plačilnega razreda.

Prosilci in prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje opremljene s spričevalom zrelosti, učne usposobljenosti in pri še ne nameščenih z dokazom avstr. državljanstva, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta **do 15. novembra meseca** pri krajnem šolskem svetu v Pišecah.

Okr. šol. svet v Brežicah dne 1. oktobra 1898.

Št. 1821 **Razpis učiteljskih služb.**

V tem okraju se razpisuje s tem službe:

1. Nadučitelja dvorazrednic v Cerovem in Kozani;
  2. učitelja-voditelja v Vedrijanu in Gorenjem polju;
  3. potovalnega učitelja za Vrata gor. Lokovec,
  4. učiteljic v Šmarjah, Kozani in Cerovem.
- Vse službe so III. plačilne vrste z dohodki

(Nova šolska knjiga.) Naučno ministerstvo je odobrilo „Drugo berilo in slovnico za obče ljudske šole“, katero sta spisala učitelja M. Josin in E. Gangl.

(Na Zagrebškem vseučilišču) je bilo prošlo leto 523 slušateljev. Bogoslovcev 78, pravoslovcev 17, modroslovcev 92, farmacevtov 35.

(Šolske takse v Istri.) Dež. odbor istrski je razposlal vsem občinam v Istri okrožnico, s katero naznanja, da so odpuščene šolske takse za l. 1897-1898 in sicer tako za prvi, kakor tudi za drugi tečaj tega šolskega leta, za prvi tečaj 1898-99 pa da so znižane take za tretjino to je za 2 gl.

(Profesor Gebauer) je slavil 8. dne okt. svojo 60letnico. Po filozofskih naukih je postal realčni profesor v Pardubicah, potem v Pragi. L. 1893. prišel je za slovansko filologijo na Praško univerzo. Bil je leposlovno in znanstveno delaven. Zlasti veliko in učeno delo, ki pa še ni povsem zvršeno, je njegova historična gramatika staro-češkega jezika.

(Ljudski univerzni kurzi) na Dunaju so bili v treh letih (186 kurzov) obiskovani od 22.073 oseb.

(Bolgarski učitelji) so obiskali Belgrad a tam je policija enega pridržala v zaporu, ker je na vprašanje po narodnosti, odgovoril, da je Bolgar iz Makedonije.

(Statistika o ljudskih šolah) v Nemčiji pravi, da je poljščina v mestih za 0.08% na deželi za 0.96% narastla, in to zlasti z ozirom na kašubski in mazurski jezik, kateri izpodriva. Leta 1891. je bilo 3443 kašubski govorečih otrok, leta 1896. samo 89.

določenimi v dež. šolski postavi dne 15. oktobra meseca 1896.

Potovalni učitelj dobi še 100 gl. potnine.

Prosilci naj vložijo prošnje s spričevali učiteljske sposobnosti pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Gorici **do 8. decembra meseca 1898.**

C. kr. okr. šol. svet v Gorici 12. oktobra 1898.

„Slovanska knjižnica“

izhaja vsak mesec v 5 do 6 pol obsežnih snopičih. Cena za celo leto 1 gl. 80 kr., v razprodaji pa po 18 kr. snopič. — Doslej je izšlo že 75 snopičev.

„Knjižnica za mladino“.

Doslej sta izšla dva letnika po 12 snopičev, torej skupaj 24 snopičev. Cena letniku je 2 gl. 40 kr., posameznim snopičem pa 25 kr. — Naročila sprejema „Gorička tiskarna A. Gabršček“ v Gorici. — V Mariboru se pa dobé v prodajalnici **Marije Pristernik**, Tegetthofstrasse št. 13.

Vsebina. I. Iz duševnega življenja otroškega. (I.) (L. Černež.) — II. Stanje i želje hrvatsko-slovenskog učiteljstva Istre. (Konec.) (Božo Dubrovič.) — III. VI. štajerska deželna učiteljska konferenca. (II.) — IV. Društveni vestnik. — V. Dopisi in razne vesti. — VI. Natečajni inserat.